

Pristup tržištu rada

Hoće li nekom biti dozvoljeno da radi ili osnuje svoju firmu u Švicarskoj, zavisi od toga koje državljanstvo ta osoba ima, kao i od razloga doseljavanja u Švicarsku. U svakom slučaju radnici moraju biti prijavljeni kod socijalnog osiguranja i moraju plaćati poreze.

Radna dozvola

Pitanje radne dozvole se obično rješava istovremeno sa izdavanjem dozvole za boravak. Prirodno je da osobe koje imaju pravo boravka, istovremeno imaju i pravo da rade u Švicarskoj. Zahtjev za radnu dozvolu podnosi poslodavac ili osoba lično, što je ovisno od državljanstva i radnog staža te osobe. U slučaju neizvjesnosti može pomoći neka od dole navednih službi. U ovim službama se savjetuju i osobe koje još uvijek ne žive u Švicarskoj, a željele bi ovdje raditi. Priznatim izbjeglicama (dozvola B) i privremeno primljenim osobama sa ili bez izbjegličkog statusa (dozvola F) od 2019. godine nije više potrebna posebna dozvola za rad. Uprkos tome oni moraju početak i kraj svakog zaposlenja prijaviti Kantonu koristeći službeni obrazac (Meldeverfahren). Kanton u kojem radite je nadležan. Ovo prijavljivanje je besplatno. Osobe koje su procesu traženja azila (dozvola N) i dalje trebaju dozvolu za rad.

Vlastito preduzeće

Može li neko osnovati svoje preduzeće u Švicarskoj zavisi od njegovog državljanstva i statusa boravka. Za osobe iz EU/EFTA zemalja i za one osobe koje imaju dozvolu boravka C, osnivanje vlastitog preduzeća je jednostavnije. Služba za migraciju i integraciju (Amt für Migration und Integration) informiše migrante o tome da li je osnivanje privatne firme moguće. Kancelarija za ekonomski razvoj Kantona (Standortförderung, Aargau Services) pruža podršku u praktičnoj primjeni.

Rad na crno

Osoba, koja nije prijavljena u socijalnom osiguranju i nema dozvolu za rad ili ne oporezuje prihode, radi protivzakonito. To se zove rad na crno ili neprijavljeni rad (Schwarzarbeit). Rad na crno ima pravne posledice kako za poslodavca tako i za zaposlene. Pored svega navednog, radnici nisu osigurani za nezgode i nesreće na poslu niti imaju penziono osiguranje. Ako neko smatra da njegov poslodavac ne postupa korektno sa zaposlenim osobama, treba se obratiti besplatnom pravnom savjetovalištu (Rechtsberatungsstelle).

Mladi

Mladi smiju raditi tek nakon navršene 15. godine života. Lakši i manji poslovi (npr. poslovi za vrijeme raspusta) su dozvoljeni. Roditelji i poslodavci moraju obratiti pažnju da mladi ljudi ne budu preopterećeni tim poslom. Za mlade do 18 godina važe posebne zakonske odredbe o radu.

Više informacija (linkovi, adrese, brošure, informacioni listovi)

www.ciao-aargau.ch/hr/posao/pristup-tritu-ra